

**Wojewódzki
Urząd Pracy
w Lublinie**

**Sytuacja osób młodych na rynku pracy
województwa lubelskiego**

Lublin, maj 2020 r.

Opracowanie

Angelika Bil
Grzegorz Gach
Beata Kędra

Wydział Badań i Analiz
Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

Publikacja elektroniczna: www.wuplublin.praca.gov.pl

Przedruk w całości lub w części oraz wykorzystanie danych statystycznych w druku dozwolone wyłącznie z podaniem źródła

Lublin 2020 r.

Spis treści

1. Aktywność zawodowa osób młodych	4
2. Osoby młode w aktywności ekonomicznej ludności w regionie.....	5
3. Osoby młode w rejestrach urzędów pracy województwa lubelskiego.....	8
4. Aktywność zawodowa osób młodych w badaniach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie	15
5. Aktywizacja rynkowa osób młodych – praktyki służb zatrudnienia.....	20
6. Podsumowanie.....	23

1. Aktywność zawodowa osób młodych

Wzmacnianie aktywności zawodowej osób młodych jest od kilku lat jednym z kluczowych kierunków interwencji publicznych wobec rynku pracy w Polsce i całej Europie. Rynek ten znajduje się w stanie wzajemnego oddziaływania z polityką społeczną, przemianami kulturowo-społecznymi, a przede wszystkim z procesami gospodarczymi.

Przykładem strategicznego planowania i działania w skali europejskiej, odpowiadającego na problem niskiej aktywności zawodowej młodzieży, był **Pakiet na rzecz zatrudnienia młodzieży (Youth Employment Package)**, wypracowany przez Komisję Europejską w latach 2012-13, którego częścią była inicjatywa ustanowienia **Gwarancji dla młodzieży (Youth Guarantee)**. Każdy kraj UE wdrożył krajowy plan realizacji **Gwarancji dla młodzieży**. Główna zasada tych planów pomocy osobom młodym – w Polsce kryterium wieku określono na maksymalnie 29 rok życia – gwarantowała każdej zainteresowanej osobie bez zatrudnienia uzyskanie w ciągu czterech miesięcy skutecznej oferty pomocy. Po 5 latach Komisja Europejska raportowała, że perspektywy młodych ludzi na rynku pracy znacznie się poprawiły: jest 2,3 mln mniej młodych bezrobotnych i o 1,8 mln mniej młodych osób, które nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą (młodzież NEET), bezrobocie młodzieży spadło z rekordowego poziomu 24%

w 2013 r. do 14% w 2019 r., odsetek NEET w wieku 15–24 lat spadł z 13,2% w 2012 r. do 10,3% w 2018 r. Inicjatywa stworzyła nowe możliwości dla młodych ludzi i jest silnym motorem reform strukturalnych i innowacji. Krajowe programy mają być dalej wdrażane i uzupełniane. Zaangażowanie UE na rzecz wsparcia młodzieży potwierdzono w Europejskim filarze praw socjalnych¹. **Potrzeba aktywizacji kolejnych roczników osób młodych na rynku pracy jest więc obowiązującą rekomendacją**. W krajowej Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) wskazano wprost, że jednym z wyzwań dla Polski w dłuższym horyzoncie czasowym jest **nowe podejście do biznesu młodego pokolenia**, oznaczające większą akceptację ryzyka działalności i szybszą reakcję na zmiany².

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030) w jednym z 19 celów operacyjnych (nr 1.2) zakłada wspieranie efektywnych i konkurencyjnych kierunków działalności gospodarczej wskazując m.in. jako źródło finansowania Regionalny Program Operacyjny 2014-2020³. Z kolei jeden z celów Regionalnej Strategii Innowacji (RSI) został sformułowany jako rozwój kapitału terytorialnego. Osiągnięciu go służy m.in. priorytet zwiększania zdolności podmiotów gospodarczych do tworzenia i absorpcji wiedzy oraz wdrażania innowacji. Strategia przewiduje uruchamianie wsparcia dla nowych firm opartych

¹ Informacje ze strony internetowej Komisji Europejskiej ec.europa.eu/social: Europejska Strategia Zatrudnienia > [\(Zatrudnienie młodzieży>Gwarancja dla młodzieży](#)) (dostęp: sierpień 2019 r.).

² Ministerstwo Rozwoju, Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017, s.22.

³ Województwo Lubelskie - Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie, Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.), Lublin 2014, s.62.

na wiedzy naukowej⁴. Można przyjąć, że zgodnie z RSI wskazana jest stymulacja ze środków publicznych takich firm, zakładanych przez osoby młode.

Uchwałą Zarządu Województwa Lubelskiego przyjmowany jest rokrocznie Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia (RPD). Dokument z 2019 r. pod tytułem Aktywizacja zawodowa młodzieży, rekomendował promocję samozatrudnienia jako alternatywy dla pracy najemnej i stosowanie instrumentów wspomagających działalność gospodarczą⁵. Aktualne RPD na 2020 r. w jednym z celów ściśle wskazuje na aktywizację osób do 30 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych. Oznacza to, że działania, które zostały podjęte na lata 2019-2020 organizujące wsparcie aktywności i pozycji na rynku pracy tej grupy osób wpisują się w regionalną politykę rynku pracy.

2. Osoby młode w aktywności ekonomicznej ludności w regionie

Istotnych danych o aktywności zawodowej w poszczególnych kategoriach wiekowych dostarcza Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzone kwartalnie przez Główny Urząd Statystyczny i podległe mu lokalne urzędy statystyczne.

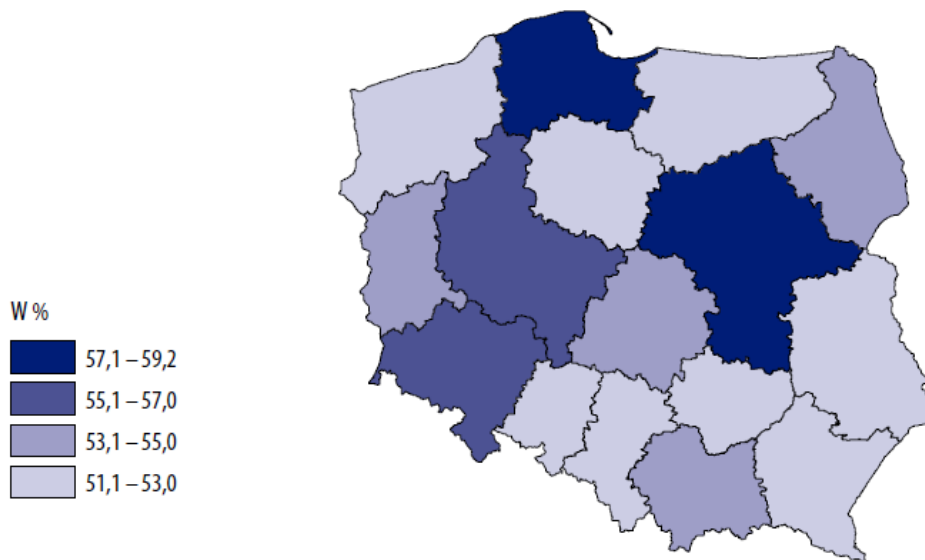
Zagospodarowanie kapitału ludzkiego dla rynku pracy, a więc i dla gospodarki regionalnej, dobrze obrazuje wskaźnik zatrudnienia szacowany w badaniu BAEL⁶. Jest to procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w danej kategorii wiekowej. Do pracujących wlicza się także osoby posiadające własną działalność gospodarczą. **Województwo lubelskie z odsetkiem 51,6% w IV kwartale 2019 r. znajdowało się w grupie województw z najniższym wskaźnikiem zatrudnienia**, co obrazuje mapa.

⁴ Województwo Lubelskie - Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie, Regionalna Strategia Innowacji, Lublin 2014, s. 40.

⁵ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2019 rok, Lublin 2018, s. 21.

⁶ Dane regionalne wykazane w podrozdziale pochodzą z publikacji: Urząd Statystyczny w Lublinie, Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Stan w IV kwartale 2019 r., 30.03.2020 r.

Mapa 1. Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2019 r.

źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie, Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Stan w IV kwartale 2019.

Uzasadnione jest podejmowanie działań wobec tych grup osób na regionalnym rynku, które przesądzą o tak niskim wskaźniku w porównaniu z resztą kraju. Zatem w samym województwie najniższy wskaźnik zatrudnienia dotyczył dwóch grup wiekowych – najstarszej (55 lat i więcej – 24,4%) oraz właśnie najmłodszej (15-24 lata – 25,1%). Oznacza to, że pracowało mniej niż 3 na 10 osób w najmłodszej kategorii wiekowej definiowanej w BAEL. Dane ponadto wskazują, że osoby młode niepracujące najczęściej można znaleźć wśród osób bez wyższego wykształcenia. To grupa niewykorzystanych zasobów pracy w województwie.⁷

W statystyce publicznej osoby pracujące, o których już wspomniano, wraz zarejestrowanymi w urzędach pracy nazywa się zbiorczo osobami aktywnymi zawodowo. Przyjmuje się więc formalne założenie, że bezrobotni w rejestrach są gotowi na podjęcie zatrudnienia (są aktywni w rozwoju zawodowym). Z tym założeniem kwartalnie na podstawie badań ankietowych, podobnie jak przy wskaźniku zatrudnienia, szacuje się współczynnik aktywności zawodowej. Jest to procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w danej kategorii wiekowej. **Według BAEL województwo lubelskie z odsetkiem 54,3% znalazło się poniżej odsetka krajowego wynoszącego 56,0%, biorąc pod uwagę ogół ludności powyżej 15 roku życia. Zatem to znów wynik poniżej średniej krajowej.** W tabeli 1 przedstawiono poziom współczynnika aktywności zawodowej w regionie, według wieku i wykształcenia, w IV kwartale 2019 r. i, dla porównania, w IV kwartale 2018 r. Jak widać osoby młode w większości pozostają bierne zawodowo. Sytuacja ta nie zmienia się istotnie na przestrzeni lat i jest w znacznej części wyjaśniona kontynuowaniem nauki przez młodych.⁸

⁷ Urząd Statystyczny w Lublinie, Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Stan w IV kwartale 2019 r., s. 8 (30.03.2020 r.)

⁸ Tamże s. 8.

Tabela 1. Współczynnik aktywności zawodowej według wieku i wykształcenia w województwie lubelskim (%)

Wiek w latach:	IV kwartał 2018 r.	IV kwartał 2019 r.
15-24	29,3	31,7
25-34	83,3	79,0
35-44	85,6	85,3
45-54	86,0	85,7
55 lat i więcej	24,2	25,1
Wykształcenie:		
Wyższe	78,9	77,7
Policealne i średnie zawodowe	62,5	61,9
Średnie ogólnokształcące	47,6	53,7
Zasadnicze zawodowe	57,9	53,6
Gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego	18,4	18,2

Warto nadmienić, że w porównaniu do krajów Unii Europejskiej w grupie 15-24-latków aktywność mieszkańców Polski jest jedną z najniższych. Kończący edukację ponadgimnazjalną mają przy tym utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania ewentualnych pomysłów biznesowych, nie są w stanie sami skomercjalizować własnych innowacyjnych rozwiązań w karierze zawodowej. Część tych osób wybiera edukację na studiach, pracując w ich trakcie, a także po ich zakończeniu, poniżej formalnych kwalifikacji.

Adresowanie wsparcia w postaci finansowania biznesowego startu do osób młodych, którzy zakończyli edukację ponadgimnazjalną, wydaje się jednym ze sposobów pobudzenia ich aktywności ekonomicznej oraz lokalnej gospodarki.

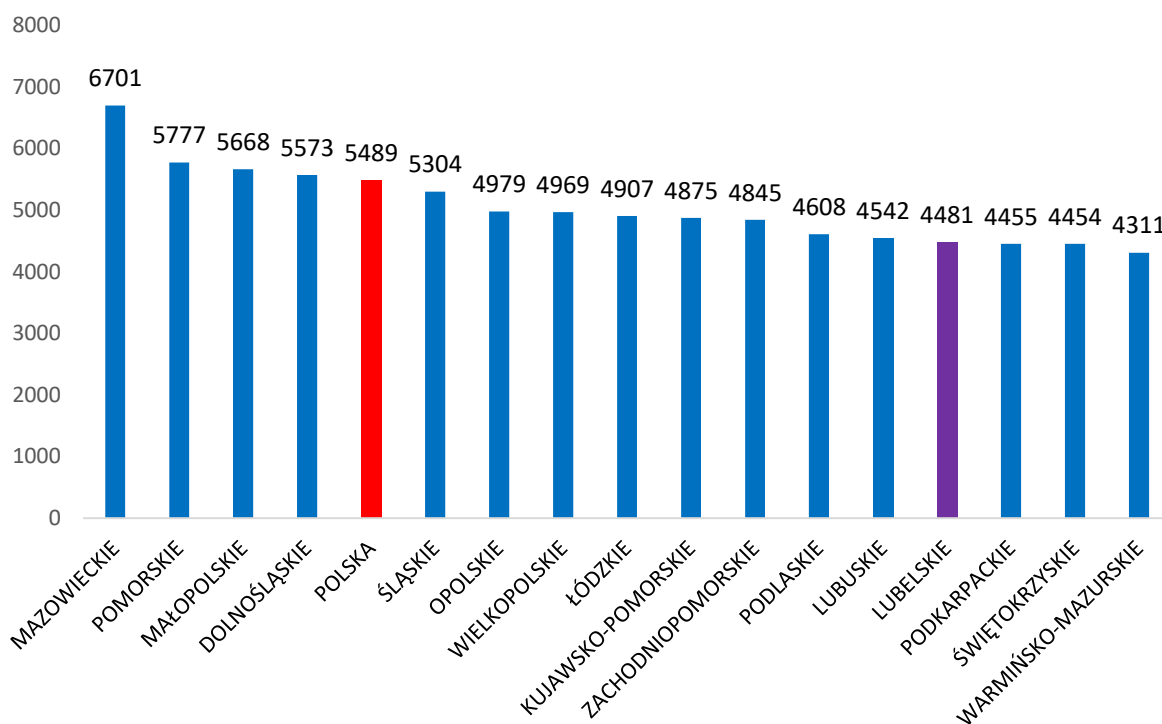
Dla osób młodych województwo lubelskie wydaje się być mało atrakcyjne pod względem poszukiwania pracy, jak i zarobków. Dlatego też część z nich postanawia się wyprowadzić. Dane na koniec 2018 r. pokazują, że liczba osób wymeldowanych z lubelskiego wynosiła 3 464⁹ osoby, co dawało nam pierwsze miejsce w kraju. Najmniej osób wyemigrowało pomiędzy województwami z opolskiego 1 169. W tym samym czasie z innych części kraju zameldowało się u nas na stałe jedynie 970 osób.¹⁰ Młodzi „uciekają także za większymi pieniędzmi”. Jak widać na poniższym wykresie pod względem przeciętnego wynagrodzenia brutto województwo lubelskie w marcu 2020 r. zajmowało dopiero 13 miejsce (4 481 zł) wśród 16 województw.¹¹

⁹ Pod uwagę zostały wzięte osoby w przedziale 18-30, gdyż takie wchodzi w skład osób na rynku pracy i zaliczają się do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy według ustawy o promocji i instytucjach rynku pracy.

¹⁰ Dane z Banku Danych Lokalnych (GUS).

¹¹ wynagrodzenia.pl/gus/dane-wojewodzkie (dostęp: 18.05.2020)

Wykres 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce stan na marzec 2020

źródło: [Wynagrodzenia.pl gus-dane-województwie](#) (dostęp: 18.05.2020)

3. Osoby młode w rejestrach urzędów pracy województwa lubelskiego

Jak już wspomniano bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy (PUP) należą do kategorii aktywnych zawodowo¹². Pomimo malejącej liczby bezrobotnych i poprawiającej się sytuacji na rynku pracy, na koniec grudnia 2019 r. w ewidencjach 21 urzędów pracy województwa lubelskiego widniało aż 20 936 osób do 30 roku życia (najwięcej w Lublinie – 1 948 osób), z czego 48,2% tj. 10 097 osób (najwięcej w Lublinie - 719) stanowiły osoby do 25 roku życia¹³. Początek roku 2020 nie napawa optymizmem spowodowane jest to globalną epidemią koronawirusa, który także „zbiera swoje żniwo” w Polsce. Sytuacja ta ma ogromny wpływ na cały rynek pracy. O ile jeszcze w marcu w rejestrach PUP było 21 442 młodych osób, tak już w kwietniu nastąpił wzrost o 5% (22 525 osób). Dlatego też dla wielu młodych ludzi, którzy po zakończeniu edukacji stacjonarnej mierzą się z problemem znalezieniem zatrudnienia, ten rok może okazać się trudny. Wielu dla zwiększenia swoich możliwości znalezienia odpowiedniej pracy decyduje się na podnoszenie kwalifikacji zawodowych zdobywając wyższe wykształcenie, a w jego trakcie odbywając staże lub praktyki. Dla części zarejestrowanych osób problemem jest stosunkowo mała liczba miejsc pracy oferowanych przez PUP (w tym tych subsydiowanych), adekwatnych do ich niewielkiego doświadczenia

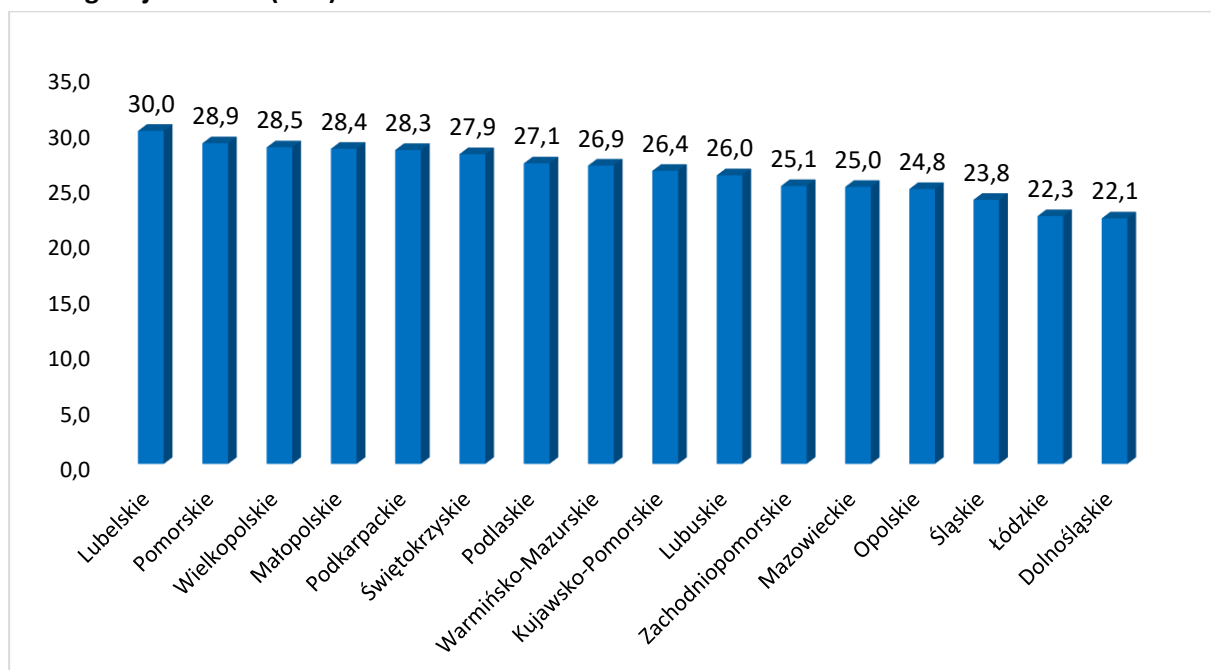
¹² Dane w podrozdziale pochodzą ze sprawozdania miesięcznego MRPiPS-01 oraz Załączników nr 1, 3, 8 do MRPiPS-01.

¹³ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Informacja miesięczna za grudzień 2019 r.

zawodowego - np. w kwietniu 2020 r. w każdym z PUP: w Krasnymstawie, Parczewie, Radzynie Podlaskim, Świdniku, Włodawie udostępniono mniej niż 20 ofert pracy dla całej populacji bezrobotnych, wobec 385 w powiecie lubelskim i 383 w Biłgoraju. Poprzednie miesiące 2020 r. wyglądają trochę lepiej, szczególnie jeśli chodzi o największą liczbę ofert pracy. **Istnieje więc potencjalne zapotrzebowanie na inne propozycje uczestnictwa w rynku pracy osób młodych niż podjęcie pracy najemnej.**

Województwo lubelskie od kilku lat utrzymuje pierwsze miejsce wśród regionów pod względem udziału osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych. Aktualną sytuację obrazuje wykres 2 – osoby w tym wieku stanowią w regionie 30,0% ogółu bezrobotnych.

Wykres 2. Udział osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych na koniec I kwartału 2020 r. według województw (w %)

źródło: wyliczenia własne na podstawie danych wojewódzkich ze strony: [Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#)

Zatem to najwyższy odsetek wśród 16 województw. Wprawdzie wraz ze spadkiem liczby bezrobotnych liczba osób kategorii „30 minus” także systematycznie spada w regionie, o czym w dalszej części, jednak nie intensywniej niż w innych województwach, stąd tak wysoki odsetek. W tabeli 2 zamieszczono szczegółowe dane dla województw od 2016 r.

Tabela 2. Udział osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w poszczególnych województwach

Wyszczególnienie	na koniec I kwartału 2020	na koniec 2019	na koniec 2018	na koniec 2017	na koniec 2016
Polska	26,3%	25,7%	26,0%	26,1%	27,3%
Dolnośląskie	22,1%	21,3%	22,0%	21,5%	22,4%
Kujawsko-Pomorskie	26,4%	26,0%	26,5%	25,8%	28,1%
Lubelskie	30,0%	30,2%	30,8%	30,9%	32,7%
Lubuskie	26,0%	25,3%	24,9%	24,8%	25,4%
Łódzkie	22,3%	21,5%	21,0%	21,5%	23,2%
Małopolskie	28,4%	27,5%	28,5%	28,6%	31,0%
Mazowieckie	25,0%	23,8%	24,0%	24,4%	24,9%
Opolskie	24,8%	25,5%	25,7%	25,9%	26,5%
Podkarpackie	28,3%	28,45	29,1%	29,7%	31,2%
Podlaskie	27,1%	27,0%	27,2%	28,6%	30,1%
Pomorskie	28,9%	28,3%	28,6%	28,8%	28,5%
Śląskie	23,8%	22,8%	23,0%	22,9%	24,1%
Świętokrzyskie	27,9%	28,1%	28,5%	29,0%	30,2%
Warmińsko-mazurskie	26,9%	26,9%	26,8%	26,2%	27,1%
Wielkopolskie	28,5%	27,7%	27,6%	28,2%	29,0%
Zachodniopomorskie	25,1%	23,9%	24,1%	23,6%	24,3%

Jednocześnie w województwie lubelskim mamy do czynienia z dużym przestrzennym zróżnicowaniem bezrobocia młodych (do 30 roku życia) w ogólnej liczbie bezrobotnych. Istnieją istotne różnice między podregionami. W puławskim odsetek jest najwyższy – 34,3%. W podregionie chełmsko-zamojskim wynosi 30,2%, a w bialskim 28,9%. W podregionie lubelskim ma wartość najniższą – 27,3%. W tabeli 3 wskazano zróżnicowanie pod tym względem między obszarami działań urzędów pracy. Można zauważyć, że największy problem uwidacznia się w zachodniej części województwa, a miasta Lublin, Zamość, Chełm i Biała Podlaska odnotowują odsetki najniższe.

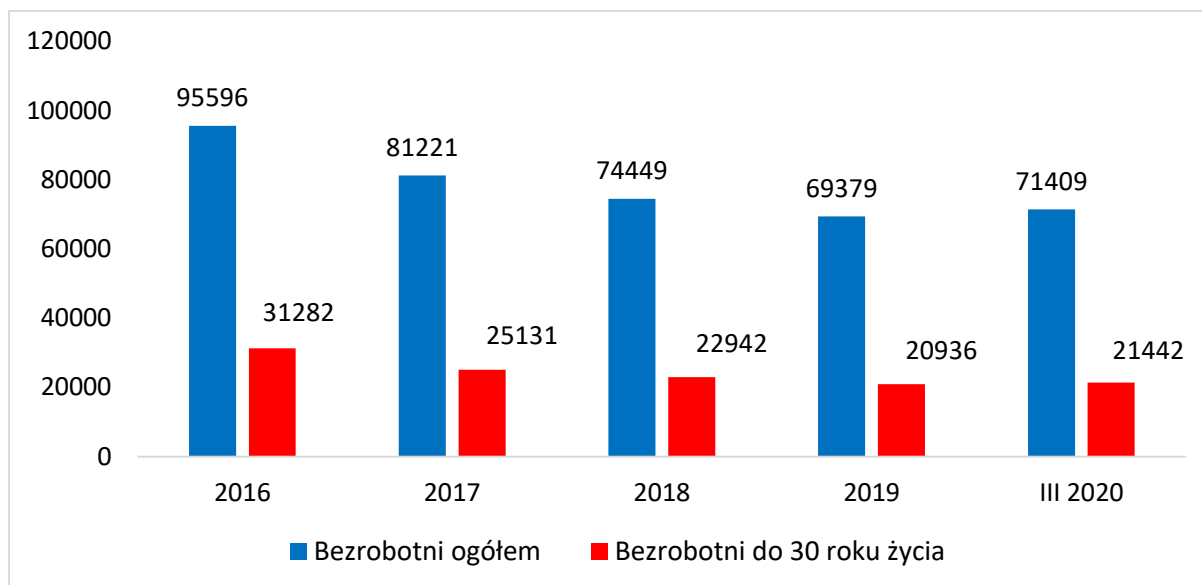
Tabela 3. Udział osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w powiatach województwa lubelskiego

powiat	Na koniec I kwartału 2020	Na koniec 2019	Na koniec 2018	Na koniec 2017	Na koniec 2016
m. Biała Podlaska	22,7%	22,3%	23,2%	23,6%	25,8%
białski	31,0%	31,8%	32,0%	33,4%	34,9%
biłgorajski	36,9%	39,0%	41,6%	40,9%	42,8%
m. Chełm	23,4%	23,7%	23,8%	22,8%	26,3%
chełmski	30,6%	30,9%	31,1%	30,7%	31,7%
hrubieszowski	31,0%	32,2%	33,7%	30,9%	34,7%
janowski	40,8%	42,2%	41,4%	44,0%	42,3%
krasnostawski	31,8%	32,9%	33,6%	33,8%	36,0%
kraśnicki	33,1%	34,6%	36,2%	38,7%	39,2%
lubartowski	29,2%	29,6%	30,3%	29,4%	31,3%
m. Lublin	22,9%	21,5%	22,5%	21,6%	22,5%
lubelski	34,8%	35,4%	35,8%	36,1%	40,0%
łęczyński	36,0%	36,8%	36,6%	36,7%	37,7%
łukowski	35,3%	34,6%	35,7%	34,6%	36,8%
opolski	33,7%	33,2%	33,5%	35,5%	35,5%
parczewski	28,5%	29,4%	28,3%	29,0%	31,5%
puławski	31,0%	29,1%	31,0%	32,4%	32,7%
radzyński	34,9%	35,5%	34,0%	36,6%	36,2%
rycki	33,7%	32,7%	33,5%	33,8%	35,6%
świdnicki	25,6%	24,0%	23,6%	25,3%	27,6%
tomaszowski	31,0%	31,9%	32,2%	32,8%	33,5%
włodawski	27,6%	27,2%	27,6%	26,4%	29,5%
m. Zamość	21,4%	21,2%	22,3%	22,3%	23,2%
zamojski	32,9%	33,8%	35,6%	35,7%	38,7%
Województwo	30,0%	30,8%	30,9%	32,7%	35,2%

Na koniec marca 2020 r. prawo do zasiłku posiadało jedynie 10,1% omawianej grupy. Ponad 65% mieszkało na wsi. Bezrobotnych kobiet do 30 roku życia było więcej niż mężczyzn – 56,4%. Sytuacja ta sprawia, że **wskazane byłyby więc nowe instrumenty pozwalające utrzymać się młodym na lokalnych rynkach pracy**, szczególnie kobietom z zachodnich powiatów województwa, tak aby możliwa emigracja poza region (istnieje tam lepsza komunikacyjna dostępność stolicy kraju) była mniej atrakcyjna niż dotychczas.

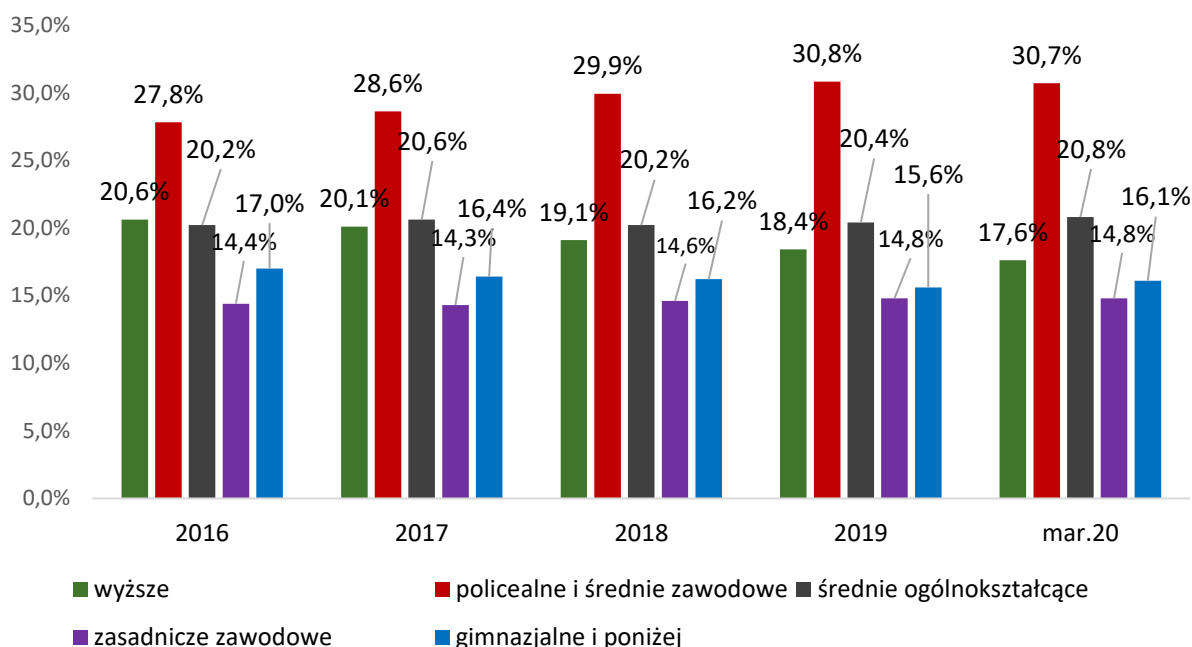
Na wykresie 3 przedstawiono ewolucję struktury bezrobocia w regionie lubelskim, z udziałem bezrobotnych w wieku „30 minus”.

Wykres 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, w tym liczba bezrobotnych do 30 roku życia w województwie lubelskim w latach 2016-2020

Uzupełniająco warto przeanalizować strukturę bezrobocia młodych według wykształcenia. Z danych statystycznych wynika, iż niezmiennie na przestrzeni kilku ostatnich lat w województwie lubelskim największy odsetek bezrobotnych do 30 roku życia posiadał wykształcenie policealne i średnie zawodowe (na koniec marca 2020 r. – 30,7%), a najmniejszy zasadnicze zawodowe (na koniec marca 2020 r. – 14,8%).

Wykres 4. Bezrobotni do 30 roku życia według wykształcenia w latach 2016 – 2020

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie monitoruje również strukturę bezrobotnych „30 minus” według wykształcenia w każdym powiecie, co przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych do 30 roku życia według wykształcenia w powiatach województwa lubelskiego – stan na koniec I kwartału 2020 r.

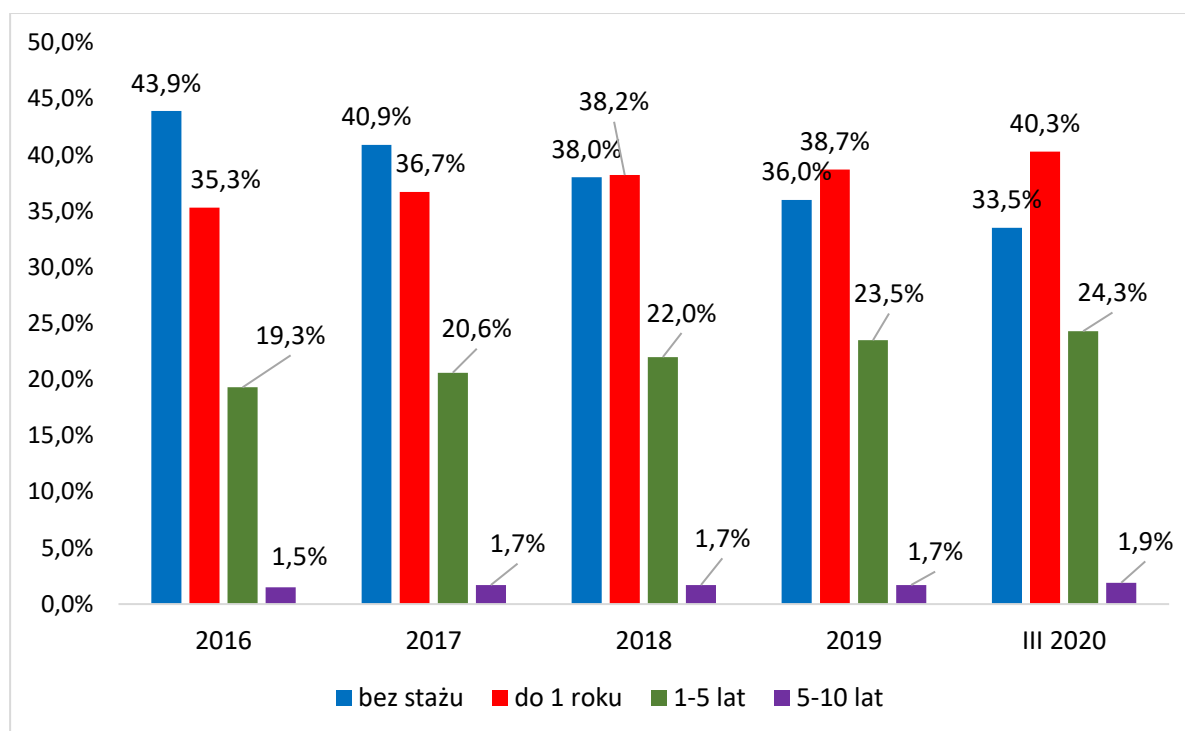
powiat	wyższe	policealne i średnie zawodowe/branżowe II stopnia	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe/branżowe I stopnia	gimnazjalne i poniżej
m. Biała Podlaska	127	174	93	81	78
bialski	215	420	239	238	217
biłgorajski	187	353	167	131	89
m. Chełm	149	145	133	48	109
chełmski	148	374	200	177	188
hrubieszowski	109	330	285	182	194
janowski	135	362	192	107	64
krasnostawski	168	406	189	124	145
kraśnicki	194	481	367	180	272
lubartowski	187	304	244	259	150
m. Lublin	695	390	447	151	466
lubelski	217	360	243	137	203
łęczyński	72	171	97	76	112
łukowski	109	204	163	172	93
opolski	93	308	133	132	133
parczewski	44	104	43	33	53
puławski	147	252	163	128	130
radzyński	76	119	134	116	92
rycki	78	181	110	123	69
świdnicki	145	171	112	71	109
tomaszowski	113	264	160	126	149
włodawski	74	171	155	83	114
m. Zamość	114	153	119	62	81
zamojski	169	389	277	232	147
Województwo	3765	6586	4465	3169	3457

Z danych tych wynika, iż na koniec I kwartału 2020 r. jedynie w Lublinie największą grupę wśród bezrobotnych do 30 roku życia stanowiły osoby posiadające wyższe wykształcenie. W pozostałych powiatach województwa najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym/branżowym II stopnia. Jednocześnie widać stosunkowo niewielką liczbę wszystkich bezrobotnych „30 minus” w powiecie parczewskim –277 osób¹⁴.

¹⁴ To pochodna stosunkowo niewielkiej liczby bezrobotnych, a ta wynika z małej populacji ludności w powiecie.

Istotniejszą zmienną charakteryzującą populację bezrobotnych do 30 roku życia jest długość doświadczenia zawodowego. Widoczny jest utrzymujący się od lat wysoki udział osób bez doświadczenia zawodowego. Nie posiadało żadnego doświadczenia zawodowego 43,9% młodych w 2016 r. Odsetek spadł do 33,5% pod koniec I kwartału 2020 r. Krótki staż pracy tj. do 1 roku posiadało w 2016 r. 35,3%, a w marcu 2020 r. 40,3%. Najmniej natomiast jest młodych osób bezrobotnych z udokumentowanym stażem pracy wynoszącym od 10 do 20 lat. Na wykresie 5 nie przedstawiono tej kategorii, gdyż tworzyło ją od kilku do kilkunastu osób.

Wykres 5. Bezrobotni do 30 roku życia według stażu pracy w latach 2016 –2020

Potencjał odbioru wsparcia przedsiębiorczości przez osoby bezrobotne z kategorii wiekowej „30 minus” może być w pewnej części zdiagnozowany przez strukturę zawodów tych bezrobotnych. Profesja deklarowana jest przy rejestracji w urzędzie i może to być zarówno zawód wyuczony, jak i ostatnio wykonywany. Zawody szczegółowo obrazuje tabela 5.

Tabela 5. Zawody, w których najliczniej rejestrowały się osoby do 30 roku życia w latach 2016-2019, w województwie lubelskim

Lp.	Zawód	Ogółem	Lp.	Zawód	Kobiety
2019					
1.	Sprzedawca	934	1.	Sprzedawca	835
2.	Kucharz	867	2.	Kucharz	669
3.	Fryzjer	465	3.	Fryzjer	453
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	462	4.	Cukiernik	242

Lp.	Zawód	Ogółem	Lp.	Zawód	Kobiety
5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	294	5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	232
2018					
1.	Kucharz	1016	1.	Sprzedawca	848
2.	Sprzedawca	956	2.	Kucharz	763
3.	Fryzjer	494	3.	Fryzjer	481
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	492	4.	Cukiernik	262
5.	Cukiernik	294	5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	245
2017					
1.	Kucharz	1081	1.	Sprzedawca	908
2.	Sprzedawca	1023	2.	Kucharz	800
3.	Fryzjer	517	3.	Fryzjer	504
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	511	4.	Cukiernik	287
5.	Cukiernik	322	5.	Specjalista administracji publicznej	256
2016					
1.	Kucharz	1321	1.	Sprzedawca	1076
2.	Sprzedawca	1252	2.	Kucharz	913
3.	Mechanik pojazdów samochodowych	571	3.	Fryzjer	533
4.	Fryzjer	544	4.	Specjalista administracji publicznej	327
5.	Specjalista administracji publicznej	446	5.	Pedagog	300

4. Aktywność zawodowa osób młodych w badaniach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie w latach 2012-2017 wydał siedem publikacji dotyczących problematyki losów absolwentów, na podstawie wyników badań prowadzonych w skali regionalnej¹⁵. Wydawnictwa były efektem prac Wydziału Badań i Analiz. Wnioski z badań

¹⁵ Plany i losy zawodowe absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych (2012), Plany i losy zawodowe absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych (2013), Losy absolwentów szkół województwa lubelskiego. Raport z badań ilościowych wśród absolwentów szkół wyższych i jakościowych wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych (2014), Losy absolwentów – kobiet pracujących, które ukończyły zasadnicze szkoły zawodowe (2014), Losy absolwentów szkół województwa lubelskiego – raport z badań ilościowych wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych i techników (2015), Losy absolwentów - podsumowanie badań jakościowych z okresu

wskazują na kilka charakterystycznych cech, które można nazwać potencjałami osób młodych – absolwentów różnych typów szkół. Należą do nich autentyczność emocji, szczerość, wrażliwość, niekonwencjonalność stylów. Młodzi posiadają zdolność do szybkiego uczenia się bez względu na obszar wiedzy. Silnie deklarują potrzebę wspólnoty z rówieśnikami. Są sprawni w wyszukiwaniu i przekazywaniu informacji w internecie. Regionalne raporty z badań losów absolwentów wskazują na swoiste kolekcjonowanie przez młodych alternatyw edukacyjnych i zawodowych, uruchamianych w zależności od sytuacji. Potencjał przedsiębiorczości był szczególnie widoczny u absolwentów szkół zawodowych, którzy nabyli już pierwsze doświadczenie zawodowe, nierzadko jeszcze podczas nauki. Widoczny był dystans młodych do pracy przejawiający się w docenianiu harmonii między życiem zawodowym i prywatnym. Absolwenci zazwyczaj byli otwarci na zmianę miejsca zamieszkania i gotowi na sprawdzenie się przez jakiś czas w pracy poniżej aspiracji.

W innym badaniu urzędu, przeprowadzonym w 2016 r. uczestniczyły tylko osoby do 30 roku życia – łącznie 610 osób¹⁶. Analiza wyników z podziałem na pracujących (409 respondentów) oraz niepracujących nieuczących się (201 badanych), miała na celu rozpoznanie subiektywnie postrzeganych czynników aktywności zawodowej tych, którzy stosunkowo niedawno ukończyli pewien etap edukacji. Czynnikiem tymi są np. różne aspekty pracy, każdy o różnym stopniu istotności. Dobra płaca miała znaczenie dla ponad 68% z obu grup respondentów, a rozwój, atmosfera w pracy oraz relacje dla ok. 50%. Warto zauważyć, że w przypadku działalności gospodarczej na te dwa aspekty ma praktycznie w całości wpływ prowadzący ją przedsiębiorca – poczucie sprawczości w tym zakresie jest dużo większe niż na etacie. Młodzi poszukujący pracy (gotowi na jej podjęcie) wypowiedzieli się w badaniu na temat własnych odczuć co do barier, które ograniczają ich szanse na rynku pracy. Można było wskazywać kilka powodów. Najczęściej podnoszono problem małego doświadczenia zawodowego i całkowitego braku tego doświadczenia. Było to odpowiednio 54,9% i 49,2% badanych. Także 49,2% wskazało niskie zapotrzebowanie na absolwentów po ukończonym profilu klasy/kierunku studiów. Przy takich barierach część osób młodych poszukuje dla siebie na rynku pracy innych rozwiązań. Realizacja talentów przedsiębiorczych może być w takiej sytuacji alternatywą wobec wyjazdów za granicę w celu zdobycia doświadczenia zawodowego z lepszą niż w kraju płacą.

Interesujących wniosków dostarczyło pytanie skierowane do niepracujących o to, jakie sytuacje byliby w stanie zaakceptować, aby znaleźć się na rynku pracy. Autorzy badania przygotowali 11 hipotetycznych odpowiedzi. Respondenci gotowi na podjęcie pracy mogli wybierać w dowolnej ilości te opcje, które by zaakceptowali. Najczęściej, bo w przypadku 64,6% badanych, wybór dotyczył gotowości uzupełnienia posiadanych już kwalifikacji. **Co piąty uczestnik badania (20,5%) był gotowy dla wejścia na rynek pracy założyć działalność**

2012-15 (2015), Losy absolwentów szkół wyższych województwa lubelskiego. Raport z badań ilościowych (2017).

¹⁶ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Czynniki aktywności zawodowej osób młodych, Lublin 2016.

gospodarczą, a 13,3% była skłonna zakupić narzędzia do pracy np. komputer. Wykres 6 przedstawia wszystkie odpowiedzi na omawiane pytanie.

Wykres 6. Warunki, na których spełnienie były gotowe niepracujące osoby do 30 roku życia, aby uzyskać zatrudnienie. Pytanie posiadało charakter wielokrotnego wyboru, dlatego odsetki odpowiedzi nie sumują się do 100%

W 2018 r. przeprowadzono badanie ponad 1500 osób zatrudnionych do wykonywania pracy na terenie województwa lubelskiego¹⁷. Pracujący wyrażali opinie dotyczące aktualnego zatrudnienia, o zmianach na rynku pracy oraz zastanawiali się nad możliwościami zmiany pracodawcy. Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli 6 im młodsza była grupa wiekowa badanych, tym mniejszy był odsetek osób zadowolonych z posiadanego zatrudnienia.

¹⁷ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Rynek pracy – perspektywa zatrudnionych w województwie lubelskim. Raport z badań ilościowych, Lublin 2018

Oznacza to, że podjęcie własnej działalności mogłoby być atrakcyjne nie tylko dla bezrobotnych, ale i dla pracujących młodych.

Tabela 6. Zadowolenie z obecnego miejsca pracy a wiek (n=1 590)

Zadowolenie z obecnego miejsca pracy	Kategorie wiekowe (wiek w latach)					
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i więcej
Tak	58,2%	67,7%	68,1%	74,3%	78,6%	78,7%
Trudno powiedzieć	16,4%	14,3%	17,1%	12,2%	10,3%	5,3%
Nie	25,5%	18%	14,8%	13,5%	11,1%	16%

Osoby młode częściej niż starsze odczuwały niepewność utrzymania aktualnego zatrudnienia. Jak pokazują dane w tabeli 7 – odsetek osób pewnych utrzymania zatrudnienia wzrastał wraz z wiekiem. **Młodszy pracujący byłby więc prawdopodobnie bardziej zainteresowany zmianą swojego statusu na rynku pracy – na korzystniejszy i zależny od własnej inicjatywy i dokonań.**

Tabela 7. Ocena pewności utrzymania obecnego zatrudnienia w ciągu najbliższego roku a wiek (n=1 590)

Zadowolenie z obecnego miejsca pracy	Kategorie wiekowe (wiek w latach)					
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i więcej
Tak	56,1%	61,7%	61,8%	61,8%	65%	76%
Trudno powiedzieć	18,2%	22,6%	25,3%	30,7%	24,8%	14,7%
Nie	25,5%	15,8%	12,9%	7,5%	10,3%	9,3%

Potencjał rozwoju przedsiębiorczości w województwie lubelskim powinien być diagnozowany także od strony nabywców produktów i usług. Oni faktycznie, jako klienci, decydują o utrzymaniu się firmy na rynku. Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie przy okazji badania w 2015 r. potrzeb rekrutacyjnych mikrofirm różnych branż¹⁸ dołączył pytanie dotyczące niezagospodarowanych jeszcze do momentu badania potrzeb klientów poszczególnych branż. Zdefiniowano w ten sposób kilkadziesiąt nisz rynkowych. Po upływie kilku lat wydaje się, że wiele z nich nadal pozostaje w regionie niszami o niskiej konkurencji. Obszary te to m.in. w branży motoryzacyjnej konserwacja, zabezpieczenia antykorozyjne samochodów, sprzedaż rzadkich na rynku narzędzi warsztatowych, regeneracja podzespołów, szybkie usługi serwisowe, wszystkie usługi w jednym zakładzie; w informatyce zaawansowane usługi telekomunikacyjne, usługi światłowodowe, zaawansowana obsługa informatyczna firm, marketing internetowy; w branży finansów i ubezpieczeń rozliczenia

¹⁸ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Potrzeby i oczekiwania przedsiębiorstw. Raport z badań ilościowych i jakościowych wśród mikroprzedsiębiorstw województwa lubelskiego (II fala badania – 2014/2015), Lublin 2015, s. 29, 30, 80.

podatkowe z zagranicy, ubezpieczenie zdrowotne, szpitalne; w nieruchomościach i budownictwie pośrednictwo, wynajem i leasing, usługi budowlano-remontowe, elektryczne, kominiarskie, gazownicze, nadzór energetyczny budynków, testy do wykrywania niebezpiecznych czynników, malowanie wysokościowe; w doradztwie biznesowym prywatny abonament prawniczy, a także organizacja zbiorowego, rodzinnego wypoczynku, dietetycznego odżywiania, sprzedaż ekologicznej niskoprzetworzonej żywności. Pracodawcy w województwie lubelskim doświadczają aktualnie problemów w procesach rekrutacyjnych. Świadczyły o tym wyniki niedawnego badania wśród osób zatrudnionych¹⁹: 37,6% badanych potwierdziło, że jako pracownicy obserwują trudności ich pracodawcy z naborami. Zatrudnieni przez pracodawców prywatnych w 49% przyznawali, że w ich miejscu pracy były w ciągu roku takie problemy. W sektorze publicznym było to 29% badanych. Pytanie pogłębiające do 599 uczestników badania przyznających, że problemy rekrutacyjne występują brzmiało: jakie są przyczyny tego zjawiska? Najczęstsza odpowiedź (54,6%) to: **brak osób, które chciałyby pracować za wynagrodzenie niższe w stosunku do oczekiwań. Między innymi na tę przyczynę jako istotną wskazuje się od kilku lat w regionalnych wnioskach z badania Barometr zawodów²⁰.** W tabeli 8 pochodzącej z raportu po badaniu wykazano zawody deficytowe (tzn. najbardziej problematyczne dla pracodawców jeśli chodzi o rekrutację), zidentyfikowane w regionie na rok 2020.

Tabela 8. Zawody najczęściej uznawane za deficytowe w województwie lubelskim

Zawód	Liczba powiatów, w których zawód jest deficytowy
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	23
Pielęgniarki i położne	21
Spawacze	21
Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	18
Kierowcy autobusów	17
Nauczyciele przedmiotów zawodowych	16
Mechanicy pojazdów samochodowych	16
Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy	16
Fizjoterapeuci i masażyści	15
Nauczyciele praktycznej nauki zawodu	15
Samodzielni księgowi	15
Piekarze	15
Krawcy i pracownicy produkcji odzieży	15

¹⁹ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Rynek pracy – perspektywa zatrudnionych w województwie lubelskim. Raport z badań ilościowych, Lublin 2018.

²⁰ P.Krzysiński, Barometr Zawodów 2020. Raport podsumowujący badanie w województwie lubelskim, Kraków 2019.

Zawód	Liczba powiatów, w których zawód jest deficytowy
Fryzjerzy	15

Wszelkiego rodzaju usługi związane z powyższymi profesjami np. usługi spawania, świadczone przez mikrofirmy, **znalazłyby obecnie nabywców**, o ile byłyby tańsze niż koszty pracy, w tym wypadku spawacza. Przy efekcie skali i stałych zleceniach działalności gospodarcze odpowiadające wymienionym zawodom wydają się atrakcyjnym niezagospodarowanym rynkowym potencjałem, także dla osób młodych. Powstanie nowej firmy powinno bowiem wyrastać z dostrzeżenia potrzeb klientów, w tym także innych firm.

5. Aktywizacja rynkowa osób młodych – praktyki służb zatrudnienia

Realizowane przez powiatowe urzędy pracy województwa lubelskiego działania aktywizujące osoby bezrobotne są bardzo ważnym aspektem zwalczania bezrobocia w województwie lubelskim i zaspokajania potrzeb pracodawców. Obecnie Publiczne Służby Zatrudnienia działają w oparciu o znowelizowaną ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zmiany przepisów, które weszły w życie 27 maja 2014 r. wprowadziły szereg nowych instrumentów, w szczególności bonów (bony stażowe, szkoleniowe, zatrudnieniowe i na zasiedlenie) skierowanych konkretnie do osób bezrobotnych do 30 roku życia w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy. Nowelizacja zwolniła również pracodawców z obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na jeden rok, za skierowaną z urzędu pracy i zatrudnioną osobę w wieku poniżej 30 lat.

Z powodu podjęcia pracy od stycznia do kwietnia 2020 r. wyrejestrowano 5346 osób do 30 roku życia, tj. 44,3% wszystkich bezrobotnych podejmujących zatrudnienie. W tym czasie młodzi bezrobotni korzystali z następujących form aktywizacji:

- ✓ Podjęło pracę niesubsydiowaną – 4 426 osób,
- ✓ Rozpoczęło staż – 1 686 osób, z czego 2 osoby w ramach bonu stażowego,
- ✓ Podjęło pracę subsydiowaną – 920 osób,
- ✓ Rozpoczęło szkolenie -283 osoby, z tego w ramach bonu szkoleniowego – 68 osób,
- ✓ Podjęło pracę poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie – 363 osoby,
- ✓ Rozpoczęło subsydiowaną działalność gospodarczą – 123 osoby,
- ✓ Rozpoczęło prace interwencyjne - 253 osoby,
- ✓ Rozpoczęło niesubsydiowaną działalność gospodarczą – 140 osób,
- ✓ Podjęło pracę w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego – 74 osoby,
- ✓ Rozpoczęło roboty publiczne – 60 osób.

W ramach wzmocnienia aktywizacji bezrobotnych Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie wraz z powiatowymi urzędami pracy województwa lubelskiego każdego roku inicjuje i

realizuje programy regionalne. W 2019 r. w województwie realizowane były dwa programy regionalne:

- ✓ Drogi-Mosty-Rzeki III,
- ✓ Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w województwie lubelskim II.

Drogi–Mosty-Rzeki III

Program adresowany był do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czyli m.in. osób w wieku „30 minus”. Był kontynuacją realizowanego w latach poprzednich. programu regionalnego o tej samej nazwie. Zakładał aktywizację osób z grup w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy przy pracach związanych z utrzymaniem ładu i porządku w gminach, poprzez porządkowanie terenów zieleni, porządkowanie dróg i przystanków na terenie miast i gmin, sprzątanie rowów przydrożnych, likwidację nielegalnych składowisk odpadów w lasach, przydrożnych rowach, wykonanie nawierzchni żuźlowej na drogach do pól i łąk. Objął swym zasięgiem powiaty, na terenie których gminy i spółki wodne zaplanowały konserwację rzek, kanałów oraz wałów przeciwpowodziowych. Celem programu była m.in. aktywizacja osób bezrobotnych. Wsparcie zostały formami aktywizacyjnymi przewidzianymi w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. pracami interwencyjnymi, robotami publicznymi.

Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w województwie lubelskim II

Program był kontynuacją realizowanych w poprzednich latach programów regionalnych: **Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (2016) oraz Przedsiębiorczość w województwie lubelskim (2017)**. Osoby bezrobotne uczestniczące w programie wsparte zostały szkoleniami – indywidualnymi i grupowymi, stażami, jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej oraz refundacją pracodawcom kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy.

W programie nie było wykluczonych grup bezrobotnych, skorzystać z udziału w nim mógł każdy chętny bezrobotny.

Tabela 9. Bezrobotni uczestnicy wszystkich programów regionalnych w 2019 r.

Grupa	Liczba ogółem	W tym do 30. roku życia
Bezrobotni, którzy rozpoczęli udział w programach regionalnych w 2019 r.	685	212
Bezrobotni, którzy zakończyli udział w programach regionalnych w 2019 r.	685	233
Osoby, które podjęły pracę w trakcie lub do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w programach regionalnych i wykonywały ją co najmniej 30 dni	620	212

W 2020 r. we współpracy z powiatowymi urzędami pracy województwa lubelskiego realizowane są dwa programy regionalne:

- ✓ Drogi-Mosty-Rzeki IV
- ✓ Młody przedsiębiorczy

Program Drogi- Mosty-Rzeki IV został podpisany po raz kolejny. Poza aktywizacją bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy celem programów jest poprawa stanu technicznego urządzeń melioracyjnych, mających wpływ na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe mieszkańców i infrastruktury terenów położonych w pobliżu dolin rzecznych na terenie województwa. Zadania konserwacyjne wykonywane są w ramach umów zawieranych ze spółkami wodnymi, ich związkami oraz gminami. Drugi program adresowany jest do ludzi młodych, do 30 roku życia, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Główną jego ideą jest propagowanie i promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców województwa lubelskiego oraz aktywne wsparcie i pomoc dla osób zainteresowanych podejmowaniem pracy na własny rachunek.

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie jest Instytucją Pośredniczącą – odpowiedzialną za regionalną koordynację wsparcia – oferowanego przez ogólnopolski Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER). Osobom młodym na rynku pracy w ramach PO WER dedykowana jest Oś I Rynek pracy otwarty dla wszystkich. Jej celem jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). W ramach osi I Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie (pełniący funkcję Instytucji Pośredniczącej PO WER) realizował dwa działania tj. Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe w ramach którego, realizowane są projekty przez wszystkie urzędy pracy z terenu województwa lubelskiego oraz Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe w ramach którego, realizowane są projekty przez m.in. instytucje szkoleniowe, instytucje dialogu społecznego, publiczne służby zatrudnienia, agencje zatrudnienia, fundacje, stowarzyszenia.

Warto podkreślić, że **w PO WER nie przewidziano pożyczek na działalność gospodarczą**. W tabeli 10 przedstawiono osiągnięte efekty wdrażanych działań w ramach PO WER do 2019 r. (dane aktualne na dzień 30.04.2020 r.).

Tabela 10. Efekty wdrażanych działań w ramach PO WER stan na dzień 30.04.2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba osób
Liczba osób bezrobotnych/biernych zawodowo objętych wsparciem w programie:	40 496
w ramach Działania 1.1	35 473
w ramach Działania 1.2	5 023
Liczba osób, które uzyskały zatrudnienie	23 947 (59,13%)
Formy wsparcia udzielone w ramach realizowanych projektów:	
Szkolenia indywidualne/grupowe + bony szkoleniowe	9 963

Wyszczególnienie	Liczba osób
Staże + bon stażowy	28 331

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie; Wydział Realizacji POWER

Realizowane działania przyczyniły i przyczyniają się do poprawy sytuacji na regionalnym rynku pracy osób młodych (w wieku 15-29 lat) pozostających bez pracy, nie uczestniczących w kształceniu czy szkoleniu, przedwcześnie kończących edukację (tzw. młodzież NEET) poprzez aktywizację zawodowo-edukacyjną, zawierającą instrumenty i usługi rynku pracy, np.:

- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy (oferty pracy, doradztwo zawodowe),
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy (kursy, szkolenia),
- pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego,
- mobilność zawodowa (zmiana zamieszkania w celu podjęcia pracy w innym miejscu),
- pomoc osobom z niepełnosprawnościami w zmniejszaniu barier przy zdobywaniu i utrzymaniu zatrudnienia,
- pomoc oraz wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej.

6. Podsumowanie

W ramach planowania i realizacji praktyk aktywizacyjnych warto odwoływać się do literatury przedmiotu z zakresu szeroko rozumianej aktywności społecznej, w tym zawodowej, osób młodych oraz doświadczeń realizatorów działań i szerszych projektów skierowanych do tej grupy społeczeństwa. Wskazywanych jest szereg **warunków skutecznej aktywizacji**:

- uczenie przez doświadczenie,
- wywołanie osobistego zaangażowania,
- uwzględnienie możliwości poznawczych osoby aktywizowanej,
- pomoc uwzględniająca osobowe „kotwice kariery”,
- zmniejszenie roli obciążeń wynikających ze stymulacji rodzinnej,
- oddzielenie przy udzielaniu wsparcia zmotywowanych do pracy od niegotowych na jej podjęcie,
- łączenie różnych form wsparcia, w tym kształtowanie umiejętności społecznych,
- możliwość sprawdzenia się w prostych działaniach,
- przedstawianie dobrych doświadczeń rówieśników,
- stopniowalność świadczeń towarzyszących pomocy zasadniczej,
- przełamanie autosugestii o braku doświadczenia w pracy,
- aktywizacja w obrębie perspektywicznych miejsc pracy i branż,
- maksymalne dopasowanie udzielanego wsparcia do kompetencji instytucji wspierającej,
- zakładanie działalności gospodarczej w logice budowania trwałych i rozwijających się firm.

Waga powyższych czynników aktywizacji zależy od osoby, sytuacji, przeszłych doświadczeń jednostki, a ranga wymagałaby pogłębionych badań, które Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie zamierza przygotować i przeprowadzić w najbliższym czasie.